

KORXONALARNING ISHLAB CHIQRISH VA SOTISH REJASINING BAJARILISHIDA MATERIALLAR HISOBINI TAHLIL QILISH

Turayeva Gulizahro

Guliston Davlat Universiteti o'qituvchisi

Tilovbekova Aziza

Abdullayev Quvonchbek

Rahmonov Asadbek

Yo'ldoshev Asilbek

Guliston Davlat Universiteti talabalari

Annotatsiya. Ushbu maqolamizda korxonalarining ishlab chiqarish va sotish rejasining bajarilishida materiallar hisobini tahlil qilish va bozor munosabatlariga asoslangan boshqaruv korxonalarining barcha turdagi resurslardan samarali foydalanish ustidan nazorat o'rnatishni haqida yoritilib otilgan.

Kalit so'zlar: materiallar , xom ashyo, materiallarni turkumlash , baholash, materiallarning sintetik hisobi ,inventarizatsiya.

Kirish

Xo'jalik subyektlarining faoliyatida ko'p miqdorda moddiy , moliyaviy va mehnat resurslari ishlatiladi. Bozor munosabati sharoitida xomashyolar , materiallar va yoqilg'ilar xarajatlari salmog'ini kamaytirishga o'xshagan sifat ko'rsatkichlari hal qiluvchi ahamiyatga ega bo'ladi. Bunga ilg'or konstruktiv materiallardan , matallardan va plastmassalardan , qimmat turadigan materiallar o'rniga mahsulot sifanitini pasaytirmaydigan , ishlab chiqarish chiqindilarini kamaytiradigan , arzon materiallardan foydalanish yo'li bilan erishiladi . Ishlab chiqarish jarayonida turli materiallar qiymatidan foydalaniladi. Ularni xo'jalik yurutuvchi subyektlarda materiallardan foydalanish usuli bilan ishlab chiqarish jarayonida foydalanishga qarab turkumlarga ajartish mumkin .

Muxokamlar va natijalar

Materiallar-xom ashyo tasir etish uchun qo'llaniladigan va maxsulot malum istemol xususiyatini berishda foydalaniladigan vositadir.Ular ishlab chiqarilayotgan.Ular ishlab chiqarilayotgan maxsulotning asosini tashkil etadi. Yani gazlama charm metall va boshqalar.Hozirgi vaqtda korxonalarining ishlab chiqarish amaliyotida materiallar hisobini baxolashda quyidagi usullar qo'llanilmoqda;

1) Erkin bozor (shartnoma) yoki davlat tomonidan tartibga solinadigan ulgurji baholar . Bu narx tovar jo'natish shartnomalarini tuzishda korxonada tomonida mustaqil belgilanadi va mol yuboruvchi va mol oluvchi bilan hisob-kitoblar olib borishda mol yuboruvchining to'lov hujjatlarida ko'rsatilib molning chiqarilish (sotish)narxi shaklida foydalaniladi ;

2) Nomenklatura hisob bahosi bo'yicha . Bu sotib olingan (tayyorlangan) materiallarning reja tannarxi , o'rtacha sotib olish narxlar va boshqalar bo'lishi mumkin . Barcha hollarda ham baho asosida shartnoma baholari bo'lib ustiga rejalashtirilgan (hisoblangan) transport – tayyorlav xarajatlarini qo'shib belgilaydi. Bu baholar mavjud materiallarni va ularning harakatini joriy va operativ hisobga olishda qo'llaniladi. Bundan tashqari, ishlab chiqarish zaxiralari va xo'jalik yurituvchi subyektga qarashli bo'lmagan, lekin buxgalteriya hisobida qayd etilgan (mas'uliyatli saqlanishda bo'lgan, ijaraga olingan, qayta ishlash uchun olingan) boshqa turdagi mol-mulklar, shuningdek, biror-bir sababga ko'ra hisobga olinmagan mol-mulk inventarlanishi kerak

Korxonalarining ishlab chiqarish amaliyotida materiallar hisobini baxolashda Inventarizatsiyadan o'tkaziladi.

Inventarizatsiya – bu korxonada aktivlari va majburiyatlarining haqiqiy qoldiqlarini aniqlab, hisob ma'lumotlari bilan taqqoslash orqali nazoratni ta'minlash hamda boshqarish usuli.

Xulosa

Xulosa qilib aytganda Korxonalarining ishlab chiqarish amaliyotida materiallar hisobini baxolashda materiallar hisobini olib borish muhim ahamiyat kasb etadi. Demak materiallar ishlab chiqarish jarayonida foydalaniladigan ishlab chiqarish sikli davomida to'liq istemol qilinadigan (sarflanadigan) xamda o'z qiymatini to'liq ishlab chiqarilgan maxsulot yoki ko'rsatilgan xizmatlar tannarxiga o'tkazdigan turli xil moddiy buyumlardir. Bundan materiallar xisobining maqsadi materiallarning saqlanishi ularning xujjatlarga muvofiqligini sarflash meyorlariga amal qilinishi materiallarni qabul qilish ekanligini anglashimiz mumkin.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. A.B.Muxametov. B.Matrasulov.G.Turayeva T.:Buxgalteriya hisobi darslik. Ziyonashr. 2023.-347 b
2. A.B.Muxametov. U.Chorshanboyev. G.Turayeva T.:Boshqaruv hisobi darslik. . Ziyonashr. 2024.-169 b

3. Zaripov, A. D., Avezov, A., & Saydullayeva, V. (2024). Investments and investment activity statistics. *Экономика и социум*, (1 (116)), 641-644.
4. Qaynarovich, C. U., Djo'Rayevich, Z. A., & Lobar, M. (2024). Sanoat ishlab chiqarish vamahsulot tannarxini kalkulyatsiyalash usullari. *Eurasian Journal of Technology and Innovation*, 2(1-1), 108-112.
5. Gulizahro, T. (2023). The importance of developing the exchange mechanism and online trade in the E-commerce system (in the example of grain trade). *Raqamli iqtisodiyot (Цифровая экономика)*, (2), 14-20.
6. Turayeva, G., Mullajonov, B., Qurbonbekov, R., To'raqulov, S., Mamadaliyev, U., & Fozilov, S. (2023). Buxgalteriya hisobining usullari va tamoyillari. *Наука и технология в современном мире*, 2(14), 53-55.
7. Бекжанова, О., & Юсупалиходжаева, С. (2018). Этиологическая структура кандидоза полости рта в республике Узбекистан. *Стоматология*, 1(3 (72)), 13-17.
8. Hamidullaevna, Y. S., Esenovna, B. O., Turgunboevna, Y. N., & O'Gli, P. J. S. (2018). Study of the adhesive properties of Candida strains in an in vitro test using erythrocytes as target cells. *European science review*, (9-10-2), 219-222.
9. Юсупалиходжаева, С., & Бекжанова, О. (2018). Изучение биомаркеров протеолиза–антипротеолиза в развитии кандидозного стоматита полости рта. *Журнал проблемы биологии и медицины*, (3 (102)), 114-117.
10. Шукурова, У. А., Садикова, И. Э., & Бахадиров, Р. Г. (2019). Современные методы лечения клиновидных дефектов твердых тканей зубов. In *Актуальные проблемы стоматологии детского возраста и ортодонтии* (pp. 212-216).